

Адміністративне право

УДК 342.9:620.9(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20374928>

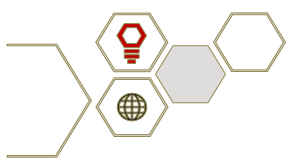
Повноваження органів виконавчої влади у сфері енергоефективності

Захаркевич Володимир Васильович,

аспірант Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький, Україна
<https://orcid.org/0009-0006-2676-9063>

Прийнято: 10.05.2026 | Опубліковано: 25.05.2026

Анотація: Мета. Стаття присвячена комплексному аналізу повноважень органів виконавчої влади у сфері забезпечення енергетичної ефективності в Україні в умовах євроінтеграційних перетворень та воєнного стану. У процесі дослідження застосовано формально-юридичний метод для тлумачення норм чинного законодавства, системно-структурний – для визначення місця органів виконавчої влади у механізмі забезпечення енергоефективності, а також порівняльно-правовий метод для зіставлення національного законодавства із стандартами Європейського Союзу. Результати. Встановлено, що правову основу повноважень органів виконавчої влади у сфері енергоефективності становлять Закон України «Про енергетичну ефективність» від 21 жовтня 2021 року № 1818-IX [1], Закон України «Про енергетичну ефективність будівель» від 22 червня 2017 року № 2118-VIII [2] та Закон України від 4 червня 2024 року № 3764-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення енергетичної ефективності» [3].

Визначено системоутворюючу роль Кабінету Міністрів України, спеціальну координаційно-імплементативну функцію Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності), а також повноваження галузевих міністерств і місцевих державних адміністрацій. Проаналізовано вплив Директиви (ЄС) 2023/1791 «Про енергоефективність» [4] та Директиви (ЄС) 2024/1275 «Про енергетичну ефективність будівель» [5] на формування вітчизняного законодавства. Висновки. Зроблено висновок, що сучасна система повноважень органів виконавчої влади у сфері енергоефективності потребує подальшого вдосконалення у частині посилення міжвідомчої координації, розширення інструментів моніторингу та контролю, а також зміцнення інституційної спроможності відповідних органів на центральному та місцевому рівнях.

Ключові слова: енергоефективність; органи виконавчої влади; Кабінет Міністрів України; Держенергоефективності; державна політика; Закон про енергетичну ефективність; євроінтеграція; енергетичний менеджмент.

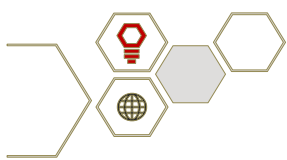
Powers of executive authorities in the field of energy efficiency

Volodymyr Zakharkevych,

PhD student at Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of
Management and Law, Khmelnytskyi, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0006-2676-9063>

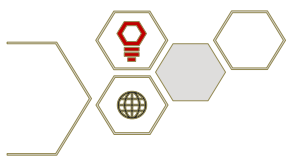
Abstract: Purpose. The article is devoted to a comprehensive analysis of the powers of executive authorities in the sphere of energy efficiency in Ukraine in the context of European integration transformations and martial law. Methods. The study employs the formal-legal method for interpreting current legislation, the system-structural method to define the place of executive authorities in the energy efficiency mechanism, and the comparative-legal method to assess national legislation against European Union standards. Results. It is established that the legal

basis for the powers of executive authorities in the field of energy efficiency comprises the Law of Ukraine «On Energy Efficiency» of October 21, 2021 No. 1818-IX, the Law of Ukraine «On Energy Efficiency of Buildings» of June 22, 2017 No. 2118-VIII, and the Law of Ukraine of June 4, 2024 No. 3764-IX «On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding the Regulation of Powers of Central Executive Authorities in the Field of Energy Efficiency». The system-forming role of the Cabinet of Ministers of Ukraine, the special coordination and implementation function of the State Agency on Energy Efficiency and Energy Saving of Ukraine (SAEE), and the powers of sectoral ministries and local state administrations are determined. The influence of Directive (EU) 2023/1791 on energy efficiency and Directive (EU) 2024/1275 on the energy performance of buildings on national legislation is analysed. Conclusions. It is concluded that the current system of powers of executive authorities in the field of energy efficiency requires further improvement in terms of strengthening inter-agency coordination, expanding monitoring and control tools, and enhancing the institutional capacity of relevant authorities at the central and local levels.

Keywords: energy efficiency; executive authorities; Cabinet of Ministers of Ukraine; SAEE; state policy; Law on Energy Efficiency; European integration; energy management.

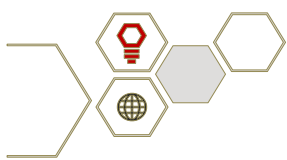
Постановка проблеми. Забезпечення енергетичної ефективності є одним із ключових пріоритетів сучасної державної політики України, що зумовлено як загальносвітовими тенденціями сталого розвитку, так і специфічними умовами воєнного стану, в яких наша держава перебуває з лютого 2022 року. Україна традиційно відноситься до держав із порівняно високим рівнем енергоємності економіки, що є наслідком успадкованої від радянської доби структури промислового виробництва, застарілої інфраструктури та недостатньо ефективного нормативно-правового регулювання. Водночас євроінтеграційний курс, закріплений в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом 2014 року, вимагає

приведення вітчизняного законодавства у відповідність до стандартів ЄС, зокрема у частині впровадження принципу «Енергоефективність насамперед» та досягнення обов'язкових цільових показників скорочення споживання енергії.

Ефективна реалізація державної політики у сфері енергоефективності безпосередньо залежить від чіткого нормативного врегулювання повноважень органів виконавчої влади. Проте саме у цій сфері вітчизняне законодавство тривалий час зберігало ознаки фрагментарності та інституційної розпорошеності: функції з формування та реалізації відповідної політики перерозподілялись між різними центральними органами виконавчої влади, що негативно позначалось на якості державного управління. Прийняття у 2024 році спеціального закону, спрямованого на врегулювання повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення енергетичної ефективності, засвідчує визнання законодавцем зазначеної проблеми та необхідність її системного вирішення. Отже, дослідження правового статусу органів виконавчої влади у зазначеній сфері набуває важливого практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика державного управління у сфері енергетики та енергоефективності знайшла певне відображення у вітчизняній правовій науці. Серед праць, присвячених інституційним засадам публічного управління у паливно-енергетичному секторі, варто відзначити дослідження, у яких аналізується компетенція окремих центральних органів виконавчої влади, насамперед Міністерства енергетики України та Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України. Водночас питання розмежування повноважень між різними ланками виконавчої влади у сфері енергоефективності залишаються недостатньо розробленими в науці адміністративного та енергетичного права. Особливої уваги потребує аналіз законодавчих новел

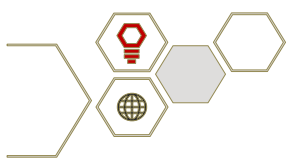

2021–2024 років, які суттєво трансформували систему відповідних повноважень.

Окремі аспекти правового регулювання енергоефективності в контексті євроінтеграційних процесів досліджувались у зв'язку з імплементацією Директиви 2012/27/ЄС «Про енергоефективність» та Директиви 2010/31/ЄС «Про енергетичну ефективність будівель» [4;5]. Разом із тим ухвалення нових директив ЄС – Директиви (ЄС) 2023/1791 «Про енергоефективність» та Директиви (ЄС) 2024/1275 «Про енергетичну ефективність будівель» – актуалізує необхідність переосмислення компетенційних засад державного регулювання у цій сфері з урахуванням оновленої нормативної бази ЄС та відповідних вимог до адаптації національного законодавства.

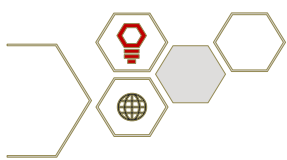
Незважаючи на певний науковий інтерес до окремих аспектів правового регулювання енергоефективності, в юридичній літературі бракує комплексного дослідження системи повноважень органів виконавчої влади в цій сфері з урахуванням реформ 2021–2024 років. Зокрема, недостатньо висвітленими залишаються питання: розмежування нормотворчих, координаційних та контрольних повноважень між різними центральними органами виконавчої влади після прийняття Закону № 3764-IX від 4 червня 2024 року; визначення меж та змісту повноважень місцевих державних адміністрацій у сфері енергетичного планування на місцевому рівні; відповідності вітчизняної системи управління у сфері енергоефективності вимогам новітнього *acquis* ЄС. Заповненню цих прогалів і присвячена запропонована стаття.

Формулювання цілей статті. Метою статті є комплексний аналіз системи повноважень органів виконавчої влади у сфері забезпечення енергетичної ефективності в Україні на підставі чинного законодавства, визначення їх правової природи, меж та змісту, а також окреслення основних проблем і напрямів удосконалення відповідного правового регулювання у контексті євроінтеграційних вимог.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правову основу повноважень органів виконавчої влади у сфері енергоефективності становить система нормативно-правових актів різних рівнів. Базовим законодавчим актом є Закон України «Про енергетичну ефективність» від 21 жовтня 2021 року № 1818-IX [1], який замінив застарілий Закон України «Про енергозбереження» 1994 року та заклав сучасні правові засади державної політики у зазначеній сфері відповідно до вимог Директиви ЄС 2012/27. Ключовим спеціальним актом щодо енергоефективності будівель є Закон України «Про енергетичну ефективність будівель» від 22 червня 2017 року № 2118-VII [2]. Суттєвою реформою стало прийняття Закону України від 4 червня 2024 року № 3764-IX, спрямованого на оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель та врегулювання відповідних повноважень.

Система органів виконавчої влади, наділених повноваженнями у сфері енергоефективності, має ієрархічну будову та охоплює декілька рівнів. Центральне місце у цій системі займає Кабінет Міністрів України, який відповідно до Конституції України [6] та Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [7] здійснює загальне керівництво державною політикою в усіх сферах, включаючи енергетичну. Закон «Про енергетичну ефективність» відносить до повноважень Кабінету Міністрів України затвердження національних цілей з енергоефективності та відповідних планів їх досягнення, визначення заходів у сфері забезпечення ощадного споживання енергії, затвердження стратегічних документів у зазначеній сфері. Реалізуючи зазначені повноваження, Кабінет Міністрів України розпорядженням від 29 грудня 2021 року № 1803-р затвердив Національний план дій з енергоефективності на період до 2030 року [8; 9], яким визначено національні цілі зі скорочення споживання енергії: первинне та кінцеве споживання енергії в Україні у 2030 році не повинно перевищувати відповідно 91 468 тис. та 50 446 тис. тонн нафтового еквіваленту. Наявність такого документа є

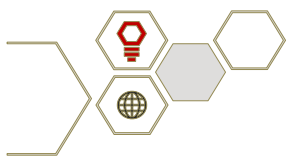

обов'язковою вимогою відповідно до міжнародних зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію з ЄС та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Кабінет Міністрів України також затвердив Постановою від 23 грудня 2021 року № 1460 Порядок впровадження систем енергетичного менеджменту [10], а Постановою від 10 травня 2024 року № 540 внесено зміни до зазначеного Порядку. Ці підзаконні акти регулюють організацію та функціонування систем управління споживанням енергетичних ресурсів у центральних органах виконавчої влади та підпорядкованих їм бюджетних установах. Ухвалення розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 червня 2024 року № 587-р про Національний план з енергетики та клімату на період до 2030 [11] року засвідчує подальший розвиток стратегічного планування у цій сфері та наближення до стандартів ЄС.

На рівні центральних органів виконавчої влади ключову роль відіграє орган, уповноважений забезпечувати формування та реалізацію державної політики у сфері забезпечення енергетичної ефективності. На сьогодні відповідні функції покладені на Держенергоефективності відповідно до Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 676 [12]. Відповідно до статті 4 Закону «Про енергетичну ефективність» (у редакції, чинній після набрання чинності Законом № 3764-IX від 4 червня 2024 року) цей орган здійснює:

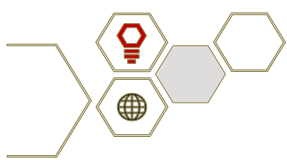
- взаємодію з іншими центральними органами виконавчої влади щодо заходів з питань підвищення енергетичної ефективності;
- нормативно-правове регулювання у сфері забезпечення енергетичної ефективності;
- інформаційно-консультативне забезпечення з питань підвищення рівня енергетичної ефективності;

- розроблення та виконання державних цільових програм у сфері забезпечення енергетичної ефективності;
- подання Кабінету Міністрів України пропозицій щодо визначення пріоритетних напрямів діяльності та затвердження державних цільових програм у сфері забезпечення енергетичної ефективності.

Суттєвим нормативним уточненням, запровадженим Законом № 3764-ІХ від 4 червня 2024 року, стало чітке розмежування функцій щодо формування державної політики у сфері енергоефективності будівель між різними органами виконавчої влади. Законом уточнено предмет відання центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері забезпечення енергетичної ефективності, а також визначено повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері будівництва, архітектури та містобудування (Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України), стосовно окремих аспектів енергоефективності будівель. Така диференціація відповідає сучасним вимогам спеціалізованого управління у міжгалузевих сферах.

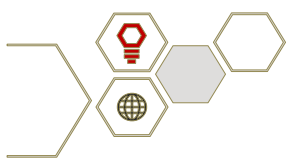
Закон «Про енергетичну ефективність» також визначає повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну промислову політику, державну політику у сфері технічного регулювання, державних та публічних закупівель. До його компетенції у відповідній сфері належать: надання роз'яснень щодо застосування критеріїв енергоефективності у сфері публічних закупівель; внесення Кабінету Міністрів України пропозицій щодо вдосконалення державного ринкового нагляду у сферах екодизайну та енергетичного маркування; проведення оцінки ефективності діяльності органів державного ринкового нагляду у сферах екодизайну та енергетичного маркування; призначення органів з оцінки

відповідності у зазначених сферах. Наведене повноваження корелює з принципом «Енергоефективність насамперед», закріпленим у статті 3 Закону «Про енергетичну ефективність» у редакції Закону № 3764-ІХ, який передбачає надання переваги енергоефективним заходам при розробленні нормативно-правових актів та прийнятті рішень щодо фінансування.

Окрему ланку у системі органів виконавчої влади у сфері енергоефективності становлять місцеві державні адміністрації. Стаття 6 Закону «Про енергетичну ефективність» у редакції, запровадженій Законом № 3764-ІХ від 4 червня 2024 року (частина яких набирає чинності з 1 січня 2026 року), встановлює вимоги до енергетичного планування на місцевому рівні. Місцеві державні адміністрації беруть участь у розробленні місцевих енергетичних планів та їх узгодженні з національною ціллю з енергоефективності та національною ціллю зі скорочення викидів парникових газів. Цілі місцевих енергетичних планів мають узгоджуватися з Національним планом та Національним планом з енергетики та клімату. Компетенція органів місцевого самоврядування у сфері затвердження місцевих енергетичних планів та середньострокових цільових програм з їх виконання закріплена у змінах до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [13], внесених тим самим Законом № 3764-ІХ.

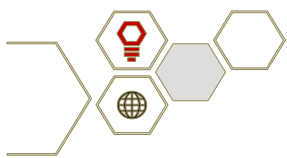
Вагомим вектором, що визначає зміст повноважень органів виконавчої влади у сфері енергоефективності, є євроінтеграційні процеси. Закон «Про енергетичну ефективність» 2021 року ухвалювався з метою імплементації Директиви 2012/27/ЄС «Про енергоефективність». Водночас на рівні ЄС нещодавно прийняті нові регуляторні акти: Директива (ЄС) 2023/1791 «Про енергоефективність» та Директива (ЄС) 2024/1275 «Про енергетичну ефективність будівель». Ці документи встановлюють амбітніші цілі та більш детальні вимоги до державного управління у сфері енергоефективності, що обумовлює необхідність подальшої адаптації вітчизняного законодавства. Зокрема, Директива 2023/1791 передбачає обов'язкові щорічні цільові

показники зменшення кінцевого споживання енергії та встановлює детальніші вимоги до ролі органів публічної влади як зразкової сили у сфері енергозбереження.

Важливою складовою системи повноважень органів виконавчої влади у сфері енергоефективності є фінансові механізми підтримки відповідних заходів. Згідно із Законом України від 11 квітня 2023 року № 3035-ІХ «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації» [14], запроваджено відповідний фонд як інструмент цільового фінансування. Порядок використання коштів зазначеного фонду затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 року № 761. Водночас Закон «Про енергетичну ефективність» передбачає можливість спрямування заощаджених в результаті впровадження енергоефективних заходів коштів до місцевих револьверних фондів для реінвестування в подальші інвестиції в енергоефективність. Порядок такого реінвестування визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову, бюджетну та боргову політику.

Окремої уваги заслуговує питання саморегулювання у сфері енергоефективності будівель. Закон № 3764-ІХ від 4 червня 2024 року запровадив інститут саморегулювних організацій у сфері енергетичної ефективності будівель, визначивши їх як добровільні неприбуткові об'єднання фізичних та/або юридичних осіб. Саморегулювна організація набуває свого статусу з дня її реєстрації центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері забезпечення енергетичної ефективності. При цьому повноваження саморегулювних організацій охоплюють: контроль за дотриманням законодавства щодо енергетичної ефективності будівель; участь у розробленні нормативно-правових актів з питань енергетичної ефективності будівель; участь у професійній підготовці енергоаудиторів будівель; захист прав своїх членів з питань досудового та судового вирішення спорів [15].

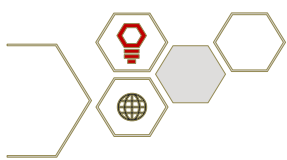

Такий підхід відображає тенденцію до делегування окремих регуляторних функцій саморегульвним організаціям, характерну для правових систем країн ЄС.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє дійти таких висновків. По-перше, система повноважень органів виконавчої влади у сфері енергоефективності в Україні є багаторівневою та включає Кабінет Міністрів України, галузеві міністерства та центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, а також місцеві державні адміністрації. Кабінет Міністрів України виконує системоутворюючу функцію, визначаючи стратегічні орієнтири та затверджуючи ключові планові документи. Держенергоефективності здійснює координаційно-імплементативну функцію, поєднуючи нормотворчу, інформаційно-консультативну та програмно-цільову діяльність.

По-друге, прийняття Закону № 3764-IX від 4 червня 2024 року стало важливим кроком у напрямі оптимізації системи центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель, дозволивши усунути певні прогалини у розмежуванні відповідних повноважень та вдосконалити окремі положення чинних законів. Водночас реформування 2024 року не вирішило всіх проблем системного характеру, зокрема потребують додаткового врегулювання питання координації між різними органами у частині моніторингу досягнення цільових показників.

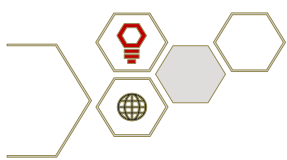
По-третє, євроінтеграційний вектор розвитку України суттєво впливає на зміст повноважень органів виконавчої влади у сфері енергоефективності, зумовлюючи необхідність подальшої імплементативної аспис ЄС, зокрема Директиви (ЄС) 2023/1791 «Про енергоефективність» та Директиви (ЄС) 2024/1275 «Про енергетичну ефективність будівель». Підвищення ефективності державної політики у досліджуваній сфері передбачає посилення правової визначеності компетенції органів виконавчої влади, удосконалення механізмів міжвідомчої координації, розширення інструментів моніторингу й

контролю, а також зміцнення інституційної спроможності відповідних органів на центральному та місцевому рівнях.

Список використаних джерел

1. Про енергетичну ефективність : Закон України від 21.10.2021 № 1818-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20> (дата звернення: 04.04.2026).
2. Про енергетичну ефективність будівель : Закон України від 22.06.2017 № 2118-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-19> (дата звернення: 04.04.2026).
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення енергетичної ефективності : Закон України від 04.06.2024 № 3764-IX. Відомості Верховної Ради України. 2024. № 39. Ст. 246.
4. Directive (EU) 2023/1791 of the European Parliament and of the Council of 13 September 2023 on energy efficiency and amending Regulation (EU) 2023/955 (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj> (accessed: 04.04.2026).
5. Directive (EU) 2024/1275 of the European Parliament and of the Council of 24 April 2024 on the energy performance of buildings (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj> (accessed: 04.04.2026).
6. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 04.04.2026).
7. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 04.04.2026).
8. Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1803-

р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1803-2021-p> (дата звернення: 04.04.2026).

9. Про схвалення Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.06.2024 № 587-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2024-p> (дата звернення: 04.04.2026).

10. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2021 р. № 1460 : постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2024 № 540. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2024-p> (дата звернення: 04.04.2026).

11. Про затвердження Порядку використання коштів державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації : постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2024 № 761. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2024-p> (дата звернення: 04.04.2026).

12. Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України : постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2014-p> (дата звернення: 04.04.2026).

13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 04.04.2026).

14. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації : Закон України від 11.04.2023 № 3035-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3035-20> (дата звернення: 04.04.2026).

15. Попович Т. П. Роль органів виконавчої влади у сфері енергоефективності. Аналітично-порівняльне правознавство. 2026. Т. 3. № 2. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.3.57>.